

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

13 februarie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție
Completul de judecată în componența:
Președinte
Judecători

Talpă Boris
Daguța Sergiu
Eremciuc Ghenadie
Donos Aliona
Malanciuc Ion

judecând, fără citarea părților, recursurile declarate de avocatul Dudulica Liubomir în numele inculpatei și de avocatul Brăteanu Veaceslav în numele succesoriului victimei Cobzac Natalia, prin care solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2022, în cauza penală privind-o pe **LITVIN Irina XXXXX**, născută la XXXXX, originară și domiciliată în XXXXX.

Termenii de examinare a cauzei:

Prima instanță: 05.07.2017 – 20.03.2019;
Instanța de apel: 24.09.2019 – 03.03.2020;
Instanța de apel: 09.02.2021 – 03.06.2021;
Instanța de apel: 04.04.2022 – 28.09.2022;
Instanța de recurs: 26.08.2020- 17.11.2020;
Instanța de recurs: 06.10.2021- 01.02.2022;
Instanța de recurs: 30.11.2022- 13.02.2024.

A C O N S T A T A T :

1. Prin sentința Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 20 martie 2019, Litvin Irina a fost recunoscută vinovată de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal, fiind condamnată la 4 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip deschis, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe o perioadă de 2 ani.

În temeiul art. 90¹ Cod penal, a fost dispus ca Litvin Irina să execute pedeapsa sub formă de închisoare pe termen de 2 ani în penitenciar de tip deschis.

În temeiul art. 90¹ Cod penal a fost suspendată condiționat executarea restului pedepsei aplicate lui Litvin Irina de 2 ani închisoare, pe o perioadă de probațiune de 2 ani, dacă nu v-a săvârși o nouă infracțiune și prin comportare exemplară și muncă cinstită, va îndreptăți încrederea ce i s-a acordat.

A fost admisă în principiu acțiunea civilă înaintată de Cobzac Natalia către Litvin Irina în partea încasării prejudiciului material, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă.

A fost admisă parțial acțiunea civilă înaintată de către Cobzac Natalia către Litvin Irina în partea încasării prejudiciului moral și a cheltuielilor de asistență juridică, fiind încasat din contul lui Litvin Irina în beneficiul lui Cobzac Natalia prejudiciul moral în mărime de 80.000 lei și cheltuielile de asistență juridică în mărime de 6000 lei.

În rest, acțiunea civilă înaintată de Cobzac Natalia către Litvin Irina în partea încasării prejudiciului moral a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

A fost respinsă cerința procurorului privind încasarea cheltuielilor de judecată ca neîntemeiată.

2. Pentru a se pronunța instanța de fond a reținut, că Litvin Irina a fost condamnată pentru faptul că dânsa, la data de 08.12.2015, aproximativ ora 10:30, conducea automobilul de model „Honda CRV” cu XXXXX, deplasându-se pe XXXXX.

În timpul conducerii unității de transport, deplasându-se în regiunea imobilului cu număr de adresă XXXXX, conducătorul auto, încălcând din imprudență prevederile Regulamentului Circulației Rutiere, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 357 din 13.05.2009 și anume: pct.45.1) conducătorul trebuie să conducă vehiculul în conformitate cu limita de viteză stabilită, ținând permanent seama de următorii factori: a) starea psihofiziologică ce influențează atenția și reacția: b) dexteritatea în conducere care i-ar permite să prevadă situațiile periculoase; c) starea tehnică a vehiculului și particularitățile încărcăturii; d) situația rutieră. 2) în cazul în care în limita vizibilității apar obstacole care pot fi observate de conducător, el trebuie să reducă viteza sau chiar să oprească, pentru a nu pune în pericol siguranța traficului, 39.1) înaintea începerii deplasării, reîncolonării sau altei schimbări a direcției de mers, conducătorul de vehicul trebuie să se asigure că această manevră va fi executată în siguranță și nu va crea obstacole pentru ceilalți participanți la trafic, pct. 42. 1) Determinarea benzilor de circulație se efectuează prin marcaj sau indicatoarele rutiere 5.37.1, 5.41.3, iar în lipsa acestora - de către conducătorii vehiculelor, ținând cont de lățimea carosabilului, gabaritele vehiculelor și intervalele de siguranță necesare, nu a ținut cont de faptul că se deplasa pe carosabil compus din 2 benzi de circulație, cu deplasare în ambele sensuri, lățimea totală de 7 m, în lipsa marcajului de determinare a benzilor. Nu a ținut cont de obligativitatea ce-i revenea de a determina personal și vizual banda de circulație, nu a prevăzut posibilitatea apariției unor situații periculoase, nu a întreprins careva acțiuni ce ar sporit siguranța deplasării pe tronsonul dat de drum, reieșind din situația rutieră complicată (drum îngust, fără marcaj rutier, mișcare în dublu sens), deplasându-se în împrejurimea unor instituții de stat populate (sediul OCT Chișinău și o instituție de învățământ), nu a racordat viteza de deplasare, astfel încât să-și asigure posibilitatea reală de reacționare și evitare a unor eventuale situații periculoase, adică nu a manifestat dexteritate în conducere.

În circumstanțele expuse, în continuarea acțiunilor sale imprudente, Litvin Irina, se deplasa la o distanță mai depărtată de partea dreaptă a drumului, fără a ține cont de intervalul de siguranță necesar și în momentul când în vizorul său a apărut pietonul Cobzac Vasile, care traversa carosabilului de la stânga la dreapta relativ deplasării unității de transport, fiind nepregătită pentru o astfel de situație periculoasă, deși

situația rutieră o obliga la o prudență deosebită, nu a frânat pentru a stopa unitatea de transport, nu a asigurat deplasarea automobilului fără a schimba direcția de mers, s-a speriat și brusc a virat la stânga spre pieton, tamponându-l cu partea frontală dreaptă, locul tamponării fiind la o distanță de cel puțin 2,3 m (inițial Litvin Irina a indicat 5,6 m ulterior 2,3 m) de la bordură din cei 7 m din lățimea totală a carosabilului, deplasându-se în continuare, a ieșit de pe carosabil și trecând peste bordură, a mai parcurs o anumită distanță în câmp.

Urmare a impactului pietonul Cobzac Vasile, conform raportului de expertiză medico-legală nr. 196 2616 din 05.02.2016, a primit vătămări corporale grave, iar la 08.12.2015, ora 17:20 acesta a decedat. Vătămrile corporale primite în urma accidentului în traficul rutier, fiind în legătură de cauzalitate cu survenirea decesului.

3. Împotriva sentinței au declarat apeluri:

3.1. Procurorul care a solicitat casarea parțială a sentinței, pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit, pentru prima instanță, prin care să fie admisă solicitarea acuzatorului de stat privind încasarea cheltuielilor judiciare, cu dispunerea încasării din contul lui Litvin Irina în beneficiul statului cu titlu de cheltuieli judiciare pentru efectuarea expertizei judiciare medico-legale de 2554 lei și expertizei auto tehnice de 1120 lei, în total suma de 3674 lei.

3.2. Avocatul Dumneanu Radu în numele inculpatei a solicitat admiterea apelului și casarea sentinței cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit ordinii stabilite pentru prima instanță în raport cu motivele invocate în apel.

3.3. Succesorul părții vătămate Cobzac Natalia și avocatul Brăteanu Veaceslav în numele succesorului părții vătămate Cobzac Natalia, au solicitat casarea parțială a sentinței cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit ordinii stabilite pentru prima instanță prin care a admite integral acțiunea civilă depusă de succesorul părții vătămate Cobzac Natalia privind încasarea prejudiciului material și moral. A încasa din contul lui Litvin Irina în beneficiul lui Cobzac Natalia prejudiciul material sub formă pensie de întreținere lunară pentru copii în mărimea prevăzută în acțiunea civilă. A încasa din contul lui Litvin Irina în beneficiul lui Cobzac Natalia prejudiciul moral în sumă de 800.000 lei.

În argumentarea apelului declarat, s-a invocat că:

- Cobzac Natalia a rămas fără soț, iar doi copii au rămas fără tată ca urmare a infracțiunii comise de Litvin Irina, inculpata necontribuind cu nimic la cheltuielile de înmormântare, iar suma fixată de instanța de fond în calitate de prejudiciu moral este una inechitabilă și incapabilă să compenseze pierderea soțului și tatăl a doi copii minori;

- există motive temeinice de implicare a instanței de apel în sensul casării hotărârii contestate în partea laturii civile, în acest sens menționând că instanța de fond a ignorat semnificația valorilor sociale lezate și prejudiciul cauzat și a încasat în beneficiul succesorului părții vătămate o sumă prea mică în calitate de prejudiciu moral;

- ținând cont de gravitatea cauzării suferințelor psihice și fizice succesorului părții vătămate căreia i-a decedat soțul și tatăl a doi copii minori, de impactul accidentului

asupra acestora, care s-a stins din viață, considerând necesar a admite integral pretențiile succesorului părții vătămate de încasare a prejudiciului moral și material, invocând că sumele ce rezultă din pretențiile indicate în acțiunea civilă sunt echitabile, vizavi de suferințele psihice suportate de succesor, iar pretențiile ce țin de prejudiciul material pentru îngrijirea lunară a copiilor rămași fără întreținerea tatălui sunt echitabile, mai mult că starea materială a succesorului părții vătămate este una precară;

- apelanții au considerat că prima instanță la emiterea sentinței nu a respectat prevederile legale întru adoptarea unei soluții întemeiate în latura civilă, pronunțând o hotărâre pripită prin care a dispus încasarea din contul inculpatei în beneficiul succesorului părții vătămate, Cobzac Natalia, a prejudiciului moral în sumă de 80.000 lei, or conform acțiunii civile, succesorul părții vătămate a solicitat încasarea prejudiciul moral într-o sumă mult mai mare;

- legiuitorul a acordat prerogative instanței de judecată de a aprecia și determina cuantumul prejudiciului moral ce urmează a fi încasat, or art. 1423 alin. (1) Cod civil, coroborat cu art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală, expres prevede că mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanță în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice, circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate. Ținând cont de aceste împrejurări, se urmărește scopul ca evaluarea să nu fie una subiectivă ori pentru a nu se ajunge la o îmbogățire fără just temei. Totodată, despăgubirile pentru daune morale se disting de cele pentru daunele materiale prin faptul că acestea nu se probează, ci se stabilesc de instanța de judecată prin evaluare;

- cuantumul despăgubirilor urmează a fi stabilit, luându-se în considerație consecințele negative suferite de cei în cauză pe plan fizic și psihic, importanța valorilor morale lezate, măsura în care au fost lezate aceste valori și intensitatea cu care au fost percepute consecințele vătămării, măsura în care i-a fost afectată situația familială, profesională și socială, având în vedere că, prin aceste despăgubiri cu rol compensatoriu, se urmărește o reparație justă și echitabilă a prejudiciului moral suferit și, nu îmbogățirea fără justă cauză;

- instanța de apel urmează să aprecieze că suma prejudiciului material și moral solicitată de către succesorul legal al părții vătămate Cobzac Natalia reprezintă o justă și echitabilă satisfacție a prejudiciului material și moral suferit de reclamant, ca urmare a decesului victimei, evenimente care au produs suferințe psihice incomensurabile și care în esență sunt de natură perpetuă.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 03 martie 2020, a fost respins apelul procurorului ca nefondat.

Au fost admise apelul avocatului Dumneanu Radu în numele inculpatei, apelul succesorului părții vătămate Cobzac Natalia și apelul avocatului Brăteanu Veaceslav în numele succesorului părții vătămate Cobzac Natalia declarate împotriva sentinței, s-a casat parțial sentința în partea individualizării pedepsei și soluționării acțiunii civile în partea încasării prejudiciului moral, pronunțând o nouă hotărâre în această parte potrivit modului stabilit pentru prima instanță prin care:

Litvin Irina a fost recunoscută vinovată de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal, i-a fost stabilită pedeapsa penală sub formă de 4 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe termen de 2 ani.

În temeiul art. 90 alin. (1) Cod penal, executarea pedepsei cu închisoarea aplicată lui Litvin Irina a fost suspendată cu stabilirea unui termen de probațiune de 2 ani, cu dispunerea neexecutării pedepsei cu închisoarea dacă în termenul de probațiune fixat inculpata nu v-a săvârși o nouă infracțiune și prin respectarea condițiilor probațiunii v-a îndreptăți încrederea ce i s-a acordat.

S-a încasat din contul lui Litvin Irina în beneficiul lui Cobzac Natalia prejudiciul moral în mărime de 100.000 lei.

În rest sentința a fost menținută.

5.1 Decizia instanței de apel a fost atacată cu recurs de către procuror care a solicitat casarea parțială a deciziei, cu menținerea sentinței Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 20 martie 2019 în partea stabilirii pedepsei.

5.2 La fel, a declarat recurs ordinar și avocatul Brăteanu Veaceslav în numele succesorului părții vătămate, Cobzac Natalia, prin care a solicitat casarea hotărârilor adoptate în latura civilă, privind prejudiciul material și moral.

5.3 Ulterior, avocatul Babără Marian în numele inculpatei a depus recurs, prin care a solicitat casarea totală a deciziei cu achitarea de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal.

6. Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 17 noiembrie 2020 au fost respinse ca inadmisibile recursurile ordinare declarate de procuror și de avocatul Babără Marian, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 03 martie 2020.

A fost admis recursul ordinar declarat de avocatul Brăteanu Veaceslav, în numele succesorului părții vătămate Cobzac Natalia, s-a casat decizia în partea încasării din contul lui Litvin Irina în beneficiul lui Cobzac Natalia a prejudiciului moral în mărime de 100.000 lei, cât și în partea privind menținerea sentinței în partea soluției de admitere în principiu a acțiunii civile înaintată de Cobzac Natalia către Litvin Irina în partea încasării prejudiciului material, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă, și a fost dispusă rejudecarea cauzei în partea vizată, de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

În rest, decizia contestată a fost menținută, fiind irevocabilă în această parte.

7. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 03 iunie 2021, au fost admise apelurile succesorului părții vătămate Cobzac Natalia și a avocatului Brăteanu Veaceslav în numele succesorului părții vătămate Cobzac Natalia, casată parțial sentința în partea prejudiciului moral încasat și în partea admiterii în principiu a prejudiciului material și a fost pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, după cum urmează:

Acțiunea civilă a fost admisă parțial.

S-a încasat de la Litvin Irina în beneficiul succesorului părții vătămate Cobzac Natalia 150.000 lei cu titlu de prejudiciu moral și 2000 lei cu titlu de prejudiciu material în legătură cu cheltuielile de înmormântare suportate.

S-a obligat Litvin Irina să achite lunar copiilor minori XXXXX și XXXXX despăgubiri pentru decesul tatălui Cobzac Vasile în cuantum de 3000 lei, lunar până la atingerea majoratului de către copii, începând cu data de 03.06.2021.

8. În motivarea soluției date, instanța de apel a reținut că la pronunțarea sentinței instanța de judecată corect a stabilit circumstanțele de fapt și de drept și just a ajuns la concluzia că inculpata a săvârșit infracțiunea imputată ei.

Astfel, instanța de apel a atestat că de către instanța de recurs ordinar cauza a fost întoarsă la o nouă rejudecare doar în partea acțiunii civile.

Totodată, inculpata în cadrul ședinței de judecată în instanța de apel la data de 03.06.2021 a fost de acord cu acțiunea civilă și a indicat că dorește să achite cheltuieli pentru înmormântare în sumă de 2000 lei și despăgubiri pentru decesul tatălui Cobzac Vasile, copiilor minori XXXXX și XXXXX până la atingerea majoratului, în sumă de 3000 lei lunar.

Referitor la prejudiciul moral cauzat, instanța de apel a reiterat că în conformitate cu prevederile art. 1422 alin. (1) Cod Civil (în vigoare la data apariției raportului juridic), în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc.

Conform pct. 27 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației materiale despre încasarea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau altă vătămare a sănătății ori prin deces nr. 6 din 04.07.2005, instanțele de judecată vor avea în vedere că în cazul vătămării integrității corporale sau al altei vătămări a sănătății, precum și în cazurile de deces a victimei, persoanele vătămate au dreptul în conformitate cu art. 1422 și 616 alin. (2) Cod Civil la repararea prejudiciului nepatrimonial (moral) sub formă de despăgubire în bani în suma stabilită de instanțele judecătorești în baza unei aprecieri conforme principiilor echității. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial.

Prin urmare, instanța de apel a menționat că în urma accidentului cauzat de către Litvin Irina, succesorului părții vătămate Cobzac Natalia i-au fost cauzate suferințe psihice și fizice, care s-au manifestat și continuă a se menține sub forma depresiei, rezultate din pierderea soțului și a tatălui pentru cei doi copii ai lor. Reieșind din faptul că victima nu mai poate fi reîntoarsă la viață sau substituit cu altă persoană și că decesul acestuia a lăsat o amprentă gravă de ordin emoțional, lui Cobzac Natalia și copiilor acesteia.

Repararea prejudiciului moral reprezintă satisfacții echitabile destinate a compensa material suferințele fizice ale părții vătămate, ca urmare a acțiunilor infracționale ale făptuitorului. Cu referire la cuantumul prejudiciului moral solicitat,

acesta nu este supus unor criterii legale prestabilite, ci determinarea lui în concret este lăsată la libera apreciere a instanței de judecată.

De aceea, instanța de apel a considerat necesar de a încasa suma prejudiciului moral în mărime de 150.000 lei, din contul inculpatei în beneficiul lui Cobzac Natalia, considerând ca fiind exagerată dauna morală solicitată de către apelant în mărime de 800.000 lei, ținându-se cont inclusiv de practica CEDO privitor la modul de încasare a prejudiciului moral, cât și de prevederile art. 1423 Cod Civil (redacția legii din 06.06.2002) și nu în ultimul rând că fapta de care a fost recunoscută vinovată este o infracțiune din imprudență.

Referitor la prejudiciul material cauzat, instanța de apel a reiterat că potrivit art. 1398 alin. (1) Cod Civil (în vigoare la data apariției raportului juridic), cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

Cu privire la cele solicitate de apelant și anume despăgubiri pentru decesul tatălui Cobzac Vasile, copiilor minori XXXXX și XXXXX până la atingerea majoratului, instanța de apel a atestat că decedatul Cobzac Vasile la data accidentului rutier nu avea statut de salariat și corespunzător, nu avea un venit, și astfel nu era asigurat, însă inculpata a recunoscut acțiunea civilă și a fost de acord să achite această sumă de 3000 lei lunar pentru copii minori până la atingerea majoratului și 2000 lei cheltuieli pentru înmormântare.

Astfel, instanța de apel a considerat necesar de a admite acțiunea civilă în partea în care a fost recunoscută de reclamantă, și a încasat suma prejudiciului material în mărime de 2000 lei, din contul inculpatei în beneficiul succesorului părții vătămate Cobzac Natalia cu titlu de cheltuieli pentru înmormântare și încasarea sumei de 3000 lei lunar copiilor minori XXXXX și XXXXX, despăgubiri pentru decesul tatălui Cobzac Vasile până la atingerea majoratului.

9. Împotriva hotărârilor judecătorești inferioare declară recursuri ordinare:

9.1 *avocatul Brăteanu Veaceslav în numele succesorului părții vătămate, Cobzac Natalia*, prin care indicând temeiul prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, solicită casarea parțială a sentinței în partea laturii civile și a deciziei instanței de apel în partea acțiunii civile privind încasarea prejudiciului material și moral și să fie dispusă rejudecarea cauzei în această parte de către instanța de apel.

În motivarea cererii de recurs recurentul indică următoarele motive :

- recurentul nu este de acord cu decizia instanței de apel în partea în care a fost admisă parțial acțiunea civilă;

- deși Curtea Supremă de Justiție s-a expus anterior privind netemeinicia încasării unui prejudiciu în astfel de mărimi mici, instanța de apel din nou a repetat aceeași eroare;

- instanța de apel nu a luat în considerare toate suferințele succesorului părții vătămate și ale copiilor minori ca urmare a săvârșirii infracțiunii;

- instanța de apel, refuzând satisfacerea integrală a pretențiilor de ordin moral, înaintate de succesorul victimei, nu a constatat prin careva acte veridice care este starea materială a inculpatei și posibilitatea acesteia de a acoperi întregul prejudiciu material și moral solicitat și nu a indicat probele pe care își întemeiază soluția. Astfel, instanța de apel a creat succesorului victimei impresia că aceasta nu a fost auzită și nu a fost luată în serios, iar nerealizarea acestor sarcini din partea instanței de apel constituie o încălcare a dreptului la un proces echitabil, prevăzut de art. 6 alin. (1) CEDO;

- instanța de apel nu a respectat prevederile legale întru adoptarea unei soluții întemeiate în latura civilă, pronunțând o hotărâre pripită prin care a dispus încasarea din contul inculpatei în beneficiul succesorului victimei Cobzac Natalia, a prejudiciului moral în sumă de doar 100.000 lei. În acest context, instanța de apel și-a exprimat dezacordul cu apelul lui Cobzac Natalia, fundamentându-se doar pe faptul că suma solicitată de Cobzac Natalia este una neîntemeiată și exagerată, fără a argumenta reducerea cuantumului acesteia;

- apărătorul menționează că Cobzac Natalia a rămas fără soț, iar doi copii au rămas fără tată ca urmare a infracțiunii comise de Litvin Irina, inculpata necontribuind cu nimic la cheltuielile de înmormântare, iar suma fixată de instanța de fond în calitate de prejudiciu moral este una inechitabilă și incapabilă să compenseze pierderea soțului și tatăl a doi copii minori;

- prima instanță la emiterea sentinței în privința lui Litvin Irina, nu a respectat prevederile legale întru adoptarea unei soluții întemeiate în latura civilă, pronunțând o hotărâre pripită prin care a dispus încasarea din contul inculpatei în beneficiul succesorului părții vătămate, Cobzac Natalia, a prejudiciului moral în sumă de 80.000 lei, or conform acțiunii civile, succesorul părții vătămate a solicitat încasarea prejudiciului moral într-o sumă mult mai mare;

- legiuitorul a acordat prerogative instanței de judecată de a aprecia și determina cuantumul prejudiciului moral ce urmează a fi încasat, or art. 1423 alin. (1) Cod civil, coroborat cu art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală, expres prevede că mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanță în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice, circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate. Ținând cont de aceste împrejurări, se urmărește scopul ca evaluarea să nu fie una subiectivă ori pentru a nu se ajunge la o îmbogățire fără just temei. Totodată, despăgubirile pentru daune morale se disting de cele pentru daunele materiale prin faptul că acestea nu se probează, ci se stabilesc de instanța de judecată prin evaluare;

- acțiunile infracționale comise de Litvin Irina și anume încălcarea regulilor de securitate a circulației de către persoana care conduce mijlocul de transport, au dus la tamponarea victimei, iar în urma impactului acestuia i-au fost cauzate vătămări corporale în urma cărora a decedat;

- victima a fost soțul lui Cobzac Natalia și tatăl a doi copii minori, iar Cobzac Natalia a indicat în susținerea pretențiilor de ordin moral faptul că decesul soțului i-a provocat acesteia suferințe de ordin psihic, care s-au manifestat și continuă a se menține

sub forma depresiei, rezultate din pierderea soțului și a tatălui pentru cei doi copii ai lor. Reieșind din faptul că victima nu mai poate fi reîntoarsă la viață sau substituit cu altă persoană și că decesul acestuia a lăsat o amprentă gravă de ordin emoțional, lui Cobzac Natalia și copiilor acesteia, Cobzac Natalia a evaluat daunele morale cauzate în sumă de 800.000 lei;

- cuantumul despăgubirilor urmează a fi stabilit luându-se în considerație consecințele negative suferite de cei în cauză pe plan fizic și psihic, importanța valorilor morale lezate, măsura în care au fost lezate aceste valori și intensitatea cu care au fost percepute consecințele vătămării, măsura în care i-a fost afectată situația familială, profesională și socială, având în vedere că, prin aceste despăgubiri cu rol compensatoriu, se urmărește o reparație justă și echitabilă a prejudiciului moral suferit și, nu îmbogățirea fără justă cauză.

9.2 *avocatul Dudulica Liubomir în numele inculpatei*, în termen, prin care indicând temeiul prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, solicită casarea sentinței în partea încasării prejudiciului moral și a deciziei instanței de apel în partea admiterii acțiunii civile, ca neîntemeiate și vădit nefondate, cu restituirea cauzei în instanța de apel la rejudecare, în partea contestată.

În motivarea cererii de recurs recurentul indică următoarele motive :

- recurentul consideră că sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 20 martie 2019 în partea încasării prejudiciului moral și decizia instanței de apel din 03 martie 2021, în partea admiterii acțiunii civile sunt neîntemeiate și urmează să fie anulate cu admiterea recursului în sensul declarat;

- avocatul consideră că de către instanțele de judecată s-a dat apreciere eronată circumstanțelor de fapt și, respectiv, interpretare juridică greșită;

- instanța de apel a emis hotărârea contestată în lipsa cărorva probe care ar justifica soluția, or concluzia de obligare a plății indemnizației lunare de 3000 lei nu este întemeiată pe careva date sau probe, acestea fiind lipsă total;

- în cererea de apel au fost invocate un șir de motive ignorate total de către instanța de judecată și nu a luat în considerație deloc argumentele invocate de către partea apărării;

- potrivit art. 1398 Cod civil (în vigoare la data producerii evenimentului) cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune;

- recurentul consideră că nu sunt întrunite condițiile și nici temei pentru răspunderea delictuală, or Litvin Irina nu a acționat cu vinovăție, ci din imprudență;

- incorect instanța de apel a aplicat prevederile art. 1410 Cod civil, or activitatea inculpatei nu este legată de un izvor de pericol sporit pentru lumea înconjurătoare;

- nu este justificată nici de către instanța de fond, nici de instanța de apel suma exagerată încasată cu titlu de prejudiciu moral, or acest prejudiciu a fost cauzat din imprudență și Litvin Irina a avut un comportament corect după producerea evenimentului și suferințele morale provocate prin fapta sa nu sunt de o intensitate

sporită.

10. Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 01 februarie 2022 a fost respins ca inadmisibil recursul ordinar declarat de către avocatul Dudulica Liubomir în numele inculpatei.

S-a admis recursul ordinar declarat de avocatul Brăteanu Veaceslav în numele succesorului părții vătămate, Cobzac Natalia, s-a casat parțial decizia în latura civilă, în partea prejudiciului moral și s-a dispus rejudecarea cauzei în această parte, de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

În rest, celelalte dispoziții ale deciziei se mențin.

11. În motivarea soluției date, instanța de recurs a reținut că:

11.1 *Referitor la recursul ordinar declarat de avocatul Dudulica Liubomir în numele inculpatei, argumentul recurentului precum că „instanța de apel a emis hotărârea contestată în lipsa cărorva probe care ar justifica soluția, or concluzia de obligare a plății indemnizației lunare de 3000 lei nu este întemeiată pe careva date sau probe, acestea fiind lipsă total”, Colegiul penal l-a considerat neîntemeiat și a menționat că instanța de apel just a dispus obligarea inculpatei să achite lunar copiilor minori, despăgubiri pentru decesul tatălui Cobzac Vasile în cuantum de 3000 lei, până la atingerea majoratului de către copii, începând cu data de 03.06.2021, bazându-se pe legislația în vigoare, sumă solicitată în acțiunea civilă de către Cobzac Natalia (vol. I, f.d. 71-75,).*

La fel, argumentele avocatului precum că *au fost încălcate prevederile art. 26 din Constituție, art. 1 CEDO, art. 6 CEDO, art. 7 Cod de procedură penală, art. 9 Cod de procedură penală, art. 10 Cod de procedură penală, art. 23 Cod de procedură*, Colegiul penal le consideră neîntemeiate și irelevante speței date, temei de a interveni în partea criticată de către recurent nu există.

În concluzie, motivele indicate de către recurent, nu sunt întemeiate din punct de vedere al prezentei erorilor de drept, care ar fi temei de implicare a instanței de recurs în sensul casării deciziei adoptate pe caz.

11.2 *Referitor la recursul ordinar declarat de avocatul Brăteanu Veaceslav în numele succesorului părții vătămate, Cobzac Natalia, analizând textul deciziei instanței de apel, Colegiul penal a constatat că, instanța de apel a modificat sentința în partea stabilirii cuantumului prejudiciului moral, considerând necesar de a încasa suma prejudiciului moral în mărime de 150.000 lei, din contul inculpatei în beneficiul succesorului părții vătămate, menționând ca fiind exagerată dauna morală solicitată de către apelant în mărime de 800.000 lei, ținându-se cont inclusiv de practica CEDO privitor la modul de încasare a prejudiciului moral, cât și de prevederile art. 1423 Cod civil și nu în ultimul rând că fapta de care a fost recunoscută vinovată este o infracțiune din imprudență.*

Însă, aceste concluzii ale instanței de apel nu sunt motivate suficient și contravin lucrărilor dosarului și prevederilor legale, astfel Colegiul penal a considerat pripite concluziile instanței de apel, precum că suma de 150.000 lei este echitabilă luându-se în considerație atât gravitatea suferințelor psihice a succesorului părții vătămate, cât și

datele obiective care certifică acest fapt, și anume nivelul suportării de către acestea a suferințelor psihice în urma decesului soțului și tatăl copiilor minori. La acest capitol, instanța de recurs a notat că, potrivit art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală, la evaluarea cuantumului despăgubirilor materiale ale prejudiciului moral, instanța de judecată i-a în considerare suferințele fizice ale victimei, pierderea speranței în viață, etc. În corespundere cu art. 220 Cod de procedură penală și art. 1423 Cod civil, mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Ținând cont de aceste împrejurări, se urmărește scopul ca evaluarea să nu fie una subiectivă ori pentru a nu se ajunge la o îmbogățire fără just temei. Astfel, instanța de recurs a menționat că despăgubirile pentru daune morale se disting de cele pentru daunele materiale prin faptul că acestea nu se probează, ci se stabilesc de instanța de judecată prin evaluare.

Instanța de apel urmează să stabilească mărimea compensației pentru prejudiciul moral în așa fel încât acesta să fie echitabil în raport cu suferințele psihice și fizice cauzate succesorului părții vătămate, în urma comiterii infracțiunii de către inculpată, dar și să nu ducă la o îmbogățire fără just temei a succesorului părții vătămate.

Totodată, s-a constatat că instanța de apel nu a îndeplinit indicațiile instanței de recurs date prin decizia din 17 noiembrie 2020 în partea ce ține de prejudiciul moral încasat de la Litvin Irina în beneficiul lui Cobzac Natalia.

Necesitatea conformării indicațiilor expuse de instanța ierarhic superioară față de instanța de rejudecare, este stipulată de prevederile art. 436 alin.(2) și (3) Cod de procedură penală, care indică expres că pentru instanța de rejudecare, indicațiile instanței de recurs sunt obligatorii, în măsura în care situația de fapt rămâne cea care a existat la soluționarea recursului. Când hotărârea este casată numai cu privire la unele fapte sau persoane ori numai în ce privește latura penală sau civilă, instanța de rejudecare se pronunță în limitele în care hotărârea a fost casată.

În sensul dat, instanța de apel la rejudecarea cauzei, nu a ținut cont de indicațiile instanței de recurs ce i-au fost atribuite cu scop de verificare a erorilor invocate de către apelanți în cererea de contestare a sentinței.

Astfel, în apelurile declarate de avocatul Brăteanu Veaceslav și succesorul părții vătămate se invocă motivele privind ilegalitatea și netemeinicia hotărârii atacate prin faptul că instanța greșit a decis asupra soluției adoptate asupra prejudiciului moral.

Colegiul penal a menționat că instanței de apel i s-a pus în sarcină ca *să acorde deplină eficiență prevederilor art. 1423 Cod civil, ori, prejudiciul moral încasat în mărime de 100.000 lei nu este adecvat și proporțional caracterului și gravității suferințelor psihice cauzate succesorilor persoanei vătămate, legate de decesul soțului, părintelui și întreținătorului a doi copii minori, gradului de vinovăție al inculpatei, împrejurărilor în care au fost săvârșite faptele infracționale, cât și gravitatea consecințelor survenite. Totodată, menționând că circumstanțele expuse*

atestă că instanța de apel nu a judecat apelurile avocatului Veaceslav Brăteanu și succesorului părții vătămate, Cobzac Natalia, în condițiile legii și a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția în latura civilă.

În această ordine de idei, la rejudecarea cauzei, instanța de apel nu s-a conformat cu exactitate situației stabilite de către instanța de recurs și nu a verificat legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza celor menționate, conform materialelor din cauza penală, concluzionând că suma prejudiciului moral încasat din contul inculpatei de 150.000 este una echitabilă.

Prin urmare, instanța de apel a neglijat indicațiile specificate de către instanța de recurs, nu a motivat convingător motivele invocate în apelurile declarate, repetând practic erorile efectuate de către instanța de apel la judecarea cauzei anterior în ordine de apel, schimbând soluția cu o motivare ce contravine materialelor dosarului.

Astfel, Colegiul penal a constatat că la caz este incident temeiul de casare prevăzut la art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, ceea ce duce la casarea parțială a deciziei instanței de apel în latura civilă și anume în partea prejudiciului moral, cu dispunerea rejudecării cauzei în această parte de către aceeași instanță, în alt complet de judecată, deoarece erorile comise de către instanța de apel, nu pot fi reparate de către instanța de recurs în prezenta procedură.

Totodată, referitor la argumentul avocatului Brăteanu Veaceslav precum că suma prejudiciului material încasat în beneficiul succesorului legal al părții vătămate este ilegal, Colegiul penal a considerat neîntemeiat și menționează că instanța de apel just și întemeiat s-a expus asupra solicitării date în decizia sa, motivare pe care instanța de recurs a însușit-o, considerând-o legală și întemeiată în partea dată.

12. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2022, s-a admis apelul avocatului Brăteanu Veaceslav în interesele succesorului părții vătămate Cobzac Natalia și s-a pronunțat, în partea prejudiciului moral, o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță prin care s-a încasează de la Litvin Irina în beneficiul succesorului părții vătămate Cobzac Natalia suma de 170.000 lei cu titlu de prejudiciu moral.

13. În motivarea soluției date, instanța de apel a reținut că, repararea prejudiciului moral reprezintă satisfacții echitabile destinate a compensa material suferințele fizice ale părții vătămate, ca urmare a acțiunilor infracționale ale făptuitorului. Cu referire la cuantumul prejudiciului moral solicitat, acesta nu este supus unor criterii legale prestabilite, ci determinarea lui în concret este lăsată la libera apreciere a instanței de judecată.

Subsidiar, la stabilirea cuantumului despăgubirilor echivalente unui prejudiciu moral se are în vedere o serie de criterii: consecințele negative suferite de cei în cauză pe plan fizic și psihic, importanța valorilor morale lezate, măsura în care au fost lezate aceste valori și intensitatea cu care au fost percepute consecințele vătămări, măsura în care i-a fost afectată situația familială, profesională și socială, având în vedere că, prin aceste despăgubiri cu rol compensatoriu, se urmărește o reparație justă și echitabilă a prejudiciului moral suferit și, nu îmbogățirea fără justă cauză.

În absența unor criterii pe baza cărora să se poată realiza o cuantificare obiectivă a prejudiciului moral, acesta se stabilește în raport cu consecințele negative suferite de persoană, importanța valorilor lezate, măsura în care au fost lezate aceste valori, intensitatea cu care au fost concepute consecințele vătămării, măsura în care i-a fost afectată situația familială, profesională și socială. În cuantificarea prejudiciului moral aceste condiții sunt subordonate condiției aprecierii rezonabile pe o bază echitabilă corespunzătoare prejudiciului real și efectiv produs reclamantului, astfel încât să nu se ajungă la o îmbogățire fără justă cauză a celui care pretinde daune morale.

Potrivit materialelor cauzei, succesorul părții vătămate, Cobzac Natalia, a înaintat o acțiune civilă împotriva inculpatei de încasare a prejudiciului material și moral și a cheltuielilor de asistență juridică, solicitând încasarea din contul lui Litvin Irina în beneficiul acesteia a prejudiciului material în sumă de 2000 lei, a prejudiciului moral în mărime de 500.000 lei, încasarea sumei de 3000 lei lunar pentru întreținerea copiilor minori a victimei decedate și a cheltuielilor de asistență juridică.

Ulterior, succesorul părții vătămate Cobzac Natalia a depus o cerere de modificare a pretențiilor în partea mărimii prejudiciului moral în care a solicitat încasarea din contul inculpatei a prejudiciului moral în mărime de 800.000 lei.

În contextul faptelor expuse supra, instanța de apel s-a expus doar în latura civilă și anume în partea prejudiciului moral, conducându-se de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care prevede procedura de rejudecare și limitele acesteia.

Astfel, instanța de apel a considerat că, sunt prezente toate condițiile răspunderii civile delictuale ce rezultă din conținutul art. 1398, art. 1410 Cod civil și anume existența prejudiciului moral, suferințele fizice și psihice suportate de succesorul părții vătămate Cobzac Natalia, fapta ilicită-accidentul rutier comis de către Litvin Irina cu cauzarea decesului părții vătămate Cobzac Vasile, există și legătura de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu.

Sub aspectul prejudiciului moral, instanța de apel a considerat că suma de 800.000 lei solicitată de succesorul părții vătămate este neproportională cu suferințele cauzate succesorului părții vătămate și exagerată în raport cu circumstanțele cauzei.

Instanța de apel a subliniat că, integritatea fizică a persoanei este un atribut esențial și un drept fundamental al persoanei, care în caz de orice vătămare corporală poate pretinde o compensație bănească sau de altă natură atât prin sistemul asigurărilor sociale cât și prin repararea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces, astfel încât se resping ca nejustificate afirmațiile inculpatei și avocatului precum că la caz suma de 5000 lei este suficientă în calitate de prejudiciu moral.

Prin urmare, ținând cont de circumstanțele cauzei, de modalitatea comiterii infracțiunii, că prin infracțiune succesorului părții vătămate Cobzac Natalia i-au fost cauzate suferințe fizice și psihice, având în vedere normele de procedură penală și civilă pertinente, instanța de apel consideră necesar de a fi încasat din contul inculpatei în beneficiul succesorului părții vătămate suma de 170.000 lei cu titlu de prejudiciu moral, respingând în rest pretențiile înaintate, ca fiind nefondate.

14. Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, avocatul Dudulica Liubomir în numele inculpatei și avocatul Brăteanu Veaceslav în numele succesorului victimei Cobzac Natalia a înaintat recursuri.

14.1 *Avocatul Dudulica Liubomir în interesele inculpatei a* invocat prevederile art. 427 alin. (1) pct. 4), 6) Cod de procedură penală, solicitând casarea deciziei în partea încasării prejudiciului moral, în partea admiterii acțiunii civile ca neîntemeiate și vădit nefondate cu restituirea cauzei în instanța de apel la rejudecare în partea contestată.

În motivare recurentul a indicat că instanțele de judecată au dat apreciere eronată circumstanțelor de fapt și, respectiv, interpretare juridică greșită.

Nu este justificată de instanța de apel suma exagerată încasată cu titlu de prejudiciu moral, or acest prejudiciu a fost cauzat din imprudență și Litvin Irina a avut un comportament corect după producerea evenimentului și suferințele morale provocate prin fapta sa nu sunt de o intensitate sporită.

La fel, recurentul a comunicat că la 28.09.2022, mergând spre Curtea de Apel Chișinău pentru participarea în ședința de judecată pe cauza penală dată, a fost implicat într-un accident rutier, fapt despre care a anunțat telefonic grefierul și a comunicat că se apropie cu întârziere.

Ajungând cu întârziere de aproximativ 45 minute, recurentului i s-a comunicat că cauza a fost examinată cu participarea unui avocat din oficiu. Inculpata Litvin Irina tot nu a fost prezentă la examinarea cauzei.

Consider că decizia instanței de apel de a examina cauza în lipsa inculpatei și a apărătorului ales este una ilegală și a fost încălcat grav dreptul la apărare al Irinei Litvin.

14.2 *Avocatul Brăteanu Veaceslav în numele succesorului victimei Cobzac Natalia a atacat-o cu recurs*, invocând prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, solicitând casarea parțială a deciziei în partea acțiunii civile, privind încasarea prejudiciului moral, și a dispune rejudecarea cauzei penale în această parte de către instanța de apel.

În motivare recurentul a indicat că:

- instanța de apel nu a luat în considerare toate suferințele succesorului părții vătămate mele și ale copiilor minori ca urmare a săvârșirii infracțiunii;

- instanța de apel refuzând satisfacerea integrală a pretențiilor de ordin moral, înaintate de succesorul victimei Cobzac Natalia, nu a constatat prin careva acte veridice care este starea materială a inculpatei și posibilitatea acesteia de a acoperi întregul prejudiciu material și moral solicitat și nu a indicat probele pe care își întemeiază soluția;

- instanța de apel și-a exprimat dezacordul cu apelul lui Cobzac Natalia, fundamentându-se doar pe faptul că suma solicitată de succesorul victimei Cobzac Natalia este una neîntemeiată și exagerată, fără a argumenta reducerea cuantumului acesteia;

- Cobzac Natalia a rămas fără soț, iar doi copii au rămas fără tată, inculpata necontribuind cu nimic la cheltuielile de înmormântare, iar suma fixată de instanța de fond în calitate de prejudiciu moral este una inechitabilă și incapabilă să compenseze pierderea soțului și tatăl a doi copii minori;

- consideră că sumele ce rezultă din pretențiile indicate în acțiunea civilă sunt echitabile vizavi de suferințele psihice suportate de succesori, iar pretențiile ce țin de prejudiciul material pentru îngrijirea lunară a copiilor rămași fără întreținerea tatălui sunt echitabile, mai mult că starea materială a succesorului părții vătămate este una precară;

- reieșind din faptul că victima nu mai poate fi reîntoarsă la viață sau substituit cu altă persoană și că decesul acestuia a lăsat o amprentă gravă de ordin emoțional, lui Cobzac Natalia și copiilor acesteia, Cobzac Natalia a evaluat daunele morale cauzate în sumă de 800.000 lei;

- la determinarea mărimii compensației pentru prejudiciul moral s-a luat în considerație prevederile art. 1422, 1423 Cod civil.

15. În conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, procurorul a depus referință privitor la opinia sa asupra recursurilor depuse, menționând că acestea urmează a fi admise și necesită a fi dispusă rejudecarea cauzei în aceeași instanță în alt complet de judecată.

16. Judecând recursurile înaintate și verificând legalitatea hotărârii atacate în baza materialelor din dosar, completul de judecată conchide că recursurile urmează a fi respinse, din următoarele considerente.

Conform prevederilor Legii nr. 246 din 31.07.2023 în vigoare din 01 septembrie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție), art. XI alin. (3), recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Totodată, din textul legii menționate, rezultă că procedura de examinare a admisibilității recursurilor depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a acestei Legi, urmează să fie efectuată conform noilor modificări introduse în prevederile Codului de procedură penală, în vigoare din 01 septembrie 2023.

La caz, se reține că potrivit textului recursurilor declarate de către avocații Dudulica Liubomir și Brăteanu Veaceslav, se invocă drept temei prevăzut în art. 427 alin. (1) pct. 4), 6) Cod de procedură penală, care stipulează că, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul când *judecata a avut loc fără participarea procurorului, inculpatului, precum și a apărătorului, interpretului și traducătorului, când participarea lor era obligatorie potrivit legii și când instanța nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.*

La caz, completul de judecată menționează că ambii recurenți solicită rejudecarea cauzei în latura civilă în partea prejudiciul moral, astfel, se v-a examina doar în aspectul dat.

Analizând aceste temeuri în raport cu motivele invocate în recursurile declarate, completul de judecată constată că nici unul din ele nu și-au găsit confirmare, deoarece instanța de apel la examinarea cauzei a respectat prevederile art. 414 alin. (1), 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, și corect a adoptat soluția de stabilire a cuantumului pentru prejudiciu moral în sumă de 170.000 lei.

Recurenții în mare parte critică decizia instanței de apel sub aprecierii probelor ce au evaluat daunele prejudiciului moral în sumă de 170.000 lei, sumă pe care recurenții o consideră exagerată și mică în raport cu trăirile succesorului părții vătămate.

Completul de judecată consideră că, corect instanța de apel a intervenit în sentință, în partea soluționării acțiunii civile, majorând cuantumul prejudiciului moral ce urmează a fi rambursat de inculpat părții vătămate, de la 80.000 lei la 170.000 lei, ținând seama în acest aspect de prevederile legale ce guvernează procedura judecării acțiunii civile de către instanța penală.

Astfel, acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal are ca obiect tragerea la răspunderea delictuală a persoanelor responsabile potrivit legii civile, pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale.

În procesul penal acțiunea civilă este o modalitate de reparare a prejudiciului cauzat prin infracțiune, iar pentru exercitarea acesteia este necesar întrunirea cumulativă a anumitor condiții. În primul rând, este important de a constata dacă infracțiunea a provocat un prejudiciu, care poate fi material, moral sau fizic. După care, se v-a stabili legătura de cauzalitate între infracțiunea săvârșită și prejudiciul reclamat. În final, pentru a se putea pretinde repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune, se cere ca acesta să fie cert. Caracterul cert al prejudiciului înseamnă că acesta este un prejudiciu sigur, s-a produs în realitate și poate fi evaluat.

Urmărind aceeași consecutivitate de idei, instanța de apel a făcut trimitere la prevederile art. 219 și art. 220 Cod de procedură penală, totodată consemnând că, potrivit art. 1422 alin. (1)- (3) Cod civil (în redacția valabilă la momentul comiterii infracțiunii, în vigoare până la 01.03.2019), *în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe fizice și psihice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial. Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea în calitate de sancțiune administrativă a arestului sau a muncii corecționale și în alte cazuri prevăzute de lege.*

Potrivit art. 1423 alin. (1)- (2) Cod civil (în redacția valabilă la momentul comiterii infracțiunii, în vigoare până la 01.03.2019), *mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.*

Astfel, completul de judecată susține poziția și motivarea instanței de apel referitor la acțiunea civilă înaintată de succesorul părții vătămate, prin care se precizează că prejudiciul moral în sumă de 800 000 lei nu a fost dovedit în cuantumul cerut, or în hotărâre atacată s-a indicat că „*Sub aspectul prejudiciului moral, Colegiul Penal consideră că suma de 800 000 (opt sute mii) lei solicitată de succesorul părții vătămate este neproportională cu suferințele cauzate succesoriului părții vătămate și exagerată în raport cu circumstanțele cauzei.*

Colegiul Penal subliniază că, integritatea fizică a persoanei este un atribut esențial și un drept fundamental al persoanei, care în caz de orice vătămare corporală poate pretinde o compensație bănească sau de altă natură atât prin sistemul asigurărilor sociale cât și prin repararea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces, astfel încât se resping ca nejustificate afirmațiile inculpatei și avocatului precum că la caz suma de 5000 lei este suficientă în calitate de prejudiciu moral.

Prin urmare, ținând cont de circumstanțele cauzei, de modalitatea comiterii infracțiunii, că prin infracțiune succesoriului părții vătămate Cobzac Natalia părții i-au fost cauzate suferințe fizice și psihice, având în vedere normele de procedură penală și civilă pertinente, instanța de apel consideră necesar de a fi încasat din contul inculpatei Litvin Irina în beneficiul succesoriului părții vătămate suma de 170 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, respingând în rest pretențiile înaintate, ca fiind nefondate.” (vol. IV, f.d 52).

În concluzie, se conchide că lui Cobzac Natalia indubitabil i-au fost pricinuite suferințe psihice, iar suma de 80.000 lei, acordată de prima instanță pentru recuperarea prejudiciului moral nu putea fi considerată nici compensatorie și nici proporțională celor suferite de parte. De aceea, corect instanța de apel a statuat asupra majorării cuantumului prejudiciului moral, până la 170.000 lei, urmărind în acest sens aducerea unei satisfacții echitabile persoanei vătămate.

Referitor la solicitările avocatul Dudulica Liubomir privitor la examinarea cauzei în lipsa avocatului, completul de judecată menționează că la materialele cauzei nu sunt anexate acte ce ar confirma întârzierea avocatului la ședința de judecată. Mai mult, decizia de acordare a asistenței juridice garantate de stat pe cauze penale a fost emisă la data de 20.09.2022, cu 8 zile înainte de ședința de judecată (vol. IV, f.d. 36). De

asemenea, inculpata nu a fost prezentă, fiind citată legal (vol. IV, f.d. 26, 31), pentru a-și expune părerea privind acordarea asistenței garantate de stat.

Prin urmare, criticele formulate de recurenți au fost invocate și în apel, la care instanța de apel le-a dat o motivare corespunzătoare, argumentată și pe larg expusă în prezenta decizie, iar decizia instanței de apel în totul corespunde prevederilor art. 415-417 Cod de procedură penală soluție, pe care instanța de recurs și-o însușește pe deplin și a cărei reluare nu se mai impune.

17. În conformitate cu art. 435 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Respinge recursurile declarate de avocatul Dudulica Liubomir în numele inculpatei și de avocatul Brăteanu Veaceslav în numele succesorului victimei Cobzac Natalia, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2022, în cauza penală în privința lui LITVIN Irina XXXXX, cu menținerea deciziei atacate.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată.

Președinte

Talpă Boris

Judecători

Daguța Sergiu

Eremciuc Ghenadie

Donos Aliona

Malanciuc Ion

13 februarie 2024

OPINIE SEPARATĂ

în conformitate cu prevederile art. 339 alin (7), 340 alin. (3) Cod de procedură penală (în cauza penală Litvin Irina)

1. Prin decizia din 13 februarie 2024 a Curții Supreme de Justiție s-a dispus respingerea recursurile declarate de avocatul Dudulica Liubomir în numele inculpatei și avocatul Brăteanu Veaceslav în numele succesorului victimei Cobzac Natalia, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2022, cu menținerea deciziei atacate.

2. Am semnat decizia menționată a instanței de recurs, în temeiul legii, care obligă judecătorii ce fac parte din completul de judecată de a semna hotărârea judecătorească adoptată de majoritatea membrilor din completul de judecată respectiv, însă exprim dezacordul cu soluția adoptată de către completul de judecată al Curții Supreme de Justiție în prezenta cauza penală, deoarece nu am susținut soluția adoptată și consider, că urma a fi adoptată o decizie conform art. 435 alin.(1) pct.1) Cod de procedură penală, de admitere a recursului declarat de avocatul Dudulica Liubomir în numele inculpatei și de respingere a recursului declarat de avocatul Brăteanu Veaceslav în numele succesorului victimei Cobzac Natalia cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel.

3. Consider că, instanța de apel a examinat apelul avocatului Medeleanu Roman, declarat în numele inculpatei în lipsa acestora.

La acest capitol, asigurarea dreptului la apărare este una din garanțiile desfășurării procesului de judecare a cauzei cu respectarea principiului contradictorialității, întrucât participarea inculpatului în procesul penal asigură protejarea drepturilor și libertăților prevăzute de lege și contribuie la cercetarea obiectivă, sub toate aspectele și multilaterală a cauzei, ultimul având acces deplin la procesul de înlăptuire a actului de justiție în privința sa, pe când inculpatul și avocatul său ales nu au participat la judecarea apelului, astfel fiindu-i încălcat dreptul fundamental de acces la justiție.

Astfel, instanța de apel a admis o eroare ce constă în faptul că, a purces la judecarea fondului cauzei în lipsa inculpatei Litvin Irina și a avocatului ales prin contract (Mandat- vol. III, f.d.171 nesemnat), fără a-și argumenta legal soluția de examinare a cauzei în lipsa acestora. Mai mult, în materialele cauzei nu sunt prezente acte ce ar dovedi faptul că avocatul Dudulica Liubomir a comunicat despre întârzierea sa la ședința de judecată din 28.09.2022 și faptul că instanța de apel cu scopul de a nu tergiversa examinarea cauzei penale a solicitat asistența garantată de stat.

Pe lângă aceasta, potrivit prevederilor art. 321 Cod de procedură penală, (1) *judecarea cauzei în primă instanță și în instanța de apel are loc cu participarea inculpatului, cu excepția cazurilor prevăzute de prezentul articol. (2) Judecarea cauzei în lipsa inculpatului poate avea loc în cazul:*

1) când inculpatul se ascunde de prezentarea în instanță;

2) când inculpatul, aflat în detenție, refuză să fie adus în instanță pentru judecarea cauzei și refuzul lui este confirmat și de apărătorul lui sau de administrația locului de detenție a acestuia;

3) când inculpatul solicită judecarea cauzei în lipsa sa, dacă instanța constată existența circumstanțelor excepționale și a motivelor obiective care justifică absența inculpatului la ședință, în acest sens, inculpatul declarând solemn într-o ședință precedentă sau prezentând un înscris contrasemnat de apărătorul său prin care își manifestă dorința bazată pe o alegere în cunoștință de cauză de a renunța în mod expres la exercitarea dreptului său de a apărea în fața instanței, iar renunțarea nu contravine unui interes public mai important;

4) finalizării urmăririi penale în lipsa învinuitului în condițiile art. 291¹.

Totodată potrivit prevederilor alin. (5) din norma menționată, *instanța, în cazul neprezentării nemotivate a inculpatului la judecarea cauzei, este în drept să dispună aducerea silită a inculpatului, cu darea în consemn la frontieră, și să-i aplice o măsură preventivă sau să o înlocuiască cu o altă măsură care va asigura prezentarea lui în instanță, iar la demersul procurorului, să dispună anunțarea inculpatului în căutare. Încheierea privind anunțarea inculpatului în căutare se execută de către organele afacerilor interne.*

De asemenea, potrivit prevederilor alin. (6) din norma menționată *instanța decide judecarea cauzei în lipsa inculpatului din motivele prevăzute la alin. (2) pct. 1) numai în cazul în care procurorul a prezentat probe verosimile că persoana pusă sub învinuire și în privința căreia cauza a fost trimisă în judecată se ascunde de la judecată și, în urma măsurilor de căutare, a fost imposibilă obținerea manifestării voinței inculpatului de a se prezenta în instanță.*

Potrivit materialelor cauzei, s-a respectat procedura de citare și înștiințare telefonică pentru ședința de judecată din 08.06.2022 (vol. IV, f.d. 26, 28) aceasta fiind urmată de cererea avocatului Dudulica Liubomir de amânare a examinării cauzei (vol. IV, f.d. 29), următoarea ședință stabilită pentru 28.09.22 (vol. IV, f.d. 34-35). Așadar, pentru pregătirea următoarei ședințe de judecată au fost citați inculpata Litvin Irina și apărătorul său (vol. IV, f.d. 31, 37), urmat de telefonograma din 16.09.22 prin care avocatul Dudulica Liubomir a fost contactat privitor la ședința de judecată din 28.09.2022 (vol. IV, f.d. 33).

Precum rezultă, la data de 20.09.2022 a fost emisă decizia de acordare a asistenței juridice garantate de stat, desemnând pe Popescu Ion în calitate de avocat ce apăra interesele lui Litvin Irina (vol. IV, f.d. 36), iar mandatul anexat nu este semnat de inculpată (vol. IV, f.d. 38).

Conform procesului- verbal din 28.09.2022, este menționat că inculpata Litvin Irina nu s-a prezentat și că „*fiind citată legal a parvenit informația că este plecată peste hotare*” (vol. IV, f.d. 41), însă nu sunt anexate nici un act ce ar confirma absența inculpatei.

În circumstanțele expuse consider că eroarea instanței de apel constă în faptul că, neavând un temei legal din cele prevăzute de art. 321 Cod de procedură penală, a purces la judecarea fondului cauzei în lipsa avocatului ales și a inculpatei, participarea căruia era obligatorie reieșind atât din categoria infracțiunii incriminate, cât și din prevederile art. 66 alin. (2) pct. 23) Cod de procedură penală, potrivit cărora inculpata are dreptul să participe la judecarea cauzei în privința sa, iar acest drept creează obligația instanței de a asigura prezenta acesteia la judecarea cauzei, iar instanța de apel prin dispunerea judecării în lipsa lor și numirea unui nou apărător din oficiu a admis o eroare de drept ce nu poate fi reparată de instanța de recurs, impunându-se astfel casarea deciziei și remiterea cauzei la rejudecare.

Așadar, în ședința de judecată din 28.09.2022, s-a prezentat procurorul, succesorul părții vătămate, avocatul părții vătămate și avocatul Popescu Ion care asigura inculpatei asistență juridică garantată de stat numit din oficiu, și președintele ședinței a pus în discuție posibilitatea examinării cauzei în lipsa inculpatei, iar potrivit procesului verbal al ședinței de judecată, instanța a considerat posibilă examinarea cauzei în lipsa acesteia (vol. IV, f.d. 41-42).

Astfel, consider că instanța de apel pripit a început examinarea cauzei penale, fără a utiliza toate căile de a asigura prezența inculpatei în cadrul ședinței de judecată- aducerea silitră și anunțarea în căutare. Mai mult, mențiunea că Litvin Irina se află peste hotare este doar în procesul- verbal fără o confirmare. Prin urmare, instanța de apel neîntemeiat a examinat cauza în lipsa inculpatei, fără a avea date concrete despre locul aflării acesteia, astfel inculpata nu a beneficiat de dreptul la un proces echitabil, sub aspectul că aceasta a fost lipsită de dreptul de a participa în apel, de a se pronunța asupra apelului declarat.

În hotărârea *Russu vs. Moldova* din 13 noiembrie 2008, CEDO a menționat că art. 6 al Convenției, interpretat în ansamblu, garantează dreptul persoanei acuzate de a participa efectiv la procesul său penal. Acesta include, inter alia, nu doar dreptul de a fi prezent, dar și de a asculta și a urmări procesul (*Stanford vs. Regatul Unit-hotărâre din 23 februarie 1994; Barberà, Messegue și Jabardo vs. Spania - hotărâre din 6 decembrie 1988*). Acest drept face implicit parte din esența conceptului procedurii contradictorii și poate fi, de asemenea, dedus din garanțiile prevăzute în subparagrafele (c), (d) și (e) ale paragrafului 3 al art. 6 - „să se apere el însuși”, „să întrebe sau să solicite audierea martorilor”.

De asemenea, în *Colozza c. Italiei* (12 februarie 1985, nr. 9024/80, par. 28-30) Curtea a examinat și modul în care autoritățile au citat și căutat persoana, până a se dispune examinarea în lipsa. Astfel, în speță modul în care au fost efectuate citările și căutările recurentului au dus Curtea la concluzia că nu a fost suficient pentru a constata

eschivarea. În împrejurările cauzei, acest fapt nu pare să fie de natură să justifice o pierdere completă și ireparabilă a dreptului de a participa la ședință

Astfel, referitor la lipsa avocatului Dudulica Liubomir și numirea unui nou apărător din oficiu, instanța de apel prematur a solicitat asistența garantată de stat pentru inculpat, iar la rândul său apărătorul nu a prezentat acte ce ar dovedi că a avut intenția de a participa la ședința din 28.09.2022 și a comunicat instanței de apel despre circumstanțele întârzierii la ședință.

Mai mult, prevederile art. 322 alin. (4) Cod de procedură penală, stipulează expres că, *înlocuirea apărătorului care nu s-a prezentat la ședință se admite doar cu consimțământul inculpatului*. Potrivit alin. (5) a același articol se prevede că, *dacă participarea apărătorului ales de inculpat este imposibilă pe o durată care depășește 5 zile, instanța amână ședința și propune inculpatului să-și aleagă un alt apărător, iar în caz de refuz al inculpatului de a-și alege alt apărător, instanța decide solicitarea desemnării, de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat. Pentru înlocuirea apărătorului în condițiile prezentului alineat, instanța stabilește inculpatului un termen de 5 zile*.

Cu privire la obligațiile avocatului de a acorda asistență calificată în hotărârea *Kamasinski c. Austriei*, (19 decembrie 1989, nr. 9783/82, Par. 70), Curtea a menționat că avocatul încetează participarea în cauză în această calitate dacă persoana pe care o apără a renunțat la serviciile lui sau a reziliat contractul cu el, sau i-a suspendat împuternicirile, dacă nu are împuterniciri de a participa în continuare în această cauză, când procurorul sau instanța l-a înlăturat de la participarea în această cauză în legătură cu constatarea unor circumstanțe ce exclud participarea lui în această calitate sau, la cererea acestuia, din alte motive întemeiate, dacă procurorul sau instanța a admis cererea bănuیتului, învinuitului, inculpatului de renunțare la apărător ori dacă avocatul străin și-a declinat împuternicirile.

Așadar, instanța de apel nu a argumentat motivele înlăturării avocatului Dudulica Liubomir și a solicitat asistență juridică garantată de stat, încălcând astfel dreptul inculpatei la un proces echitabil. Dat fiind că încălcările normelor procedurale, comise de către instanța de apel, constituie erori de drept, prevăzute în art. 427 alin. (1) pct. 4) Cod de procedură penală, care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursului în aspectul dat.

Referitor la recursul depus de avocatul Brăteanu Veaceslav în numele succesorului victimei Cobzac Natalia, sunt de acord cu soluția admisă de completul de judecată și consider respingerea recursului dat ca fiind vădit neîntemeiată.

Din aceste motive, consider că, în conformitate cu art. 435 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală, recursul declarat de avocatul Dudulica Liubomir în numele inculpatei urma a fi admis cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel.